

Zbigniew Rdzany

Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych, Katedra Geografii Fizycznej
E-mail: zbigniew.rdzany@geo.uni.lodz.pl

Odnowienie doktoratu Jana Stanisława Goździka w Uniwersytecie Łódzkim

Doktor Jan Stanisław Goździk, syn Juliana i Rozalii z domu Mydłowska, urodził się 3 września 1934 r. w Tomaszowie Mazowieckim. Naukę w szkole podstawowej rozpoczął w czasie okupacji hitlerowskiej w 1941 r. począwszy od klasy drugiej, w ramach tajnego nauczania. Po wojnie kontynuował edukację w państwowej szkole podstawowej do 1948 r., a następnie – w latach 1948–1951 uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego w Tomaszowie Mazowieckim. Po zdaniu matury rozpoczął w 1951 r. studia na kierunku geograficznym w Uniwersytecie Łódzkim. Magisterium geografii uzyskał 28 października 1955 r. na podstawie pracy „Morfologia doliny dolnej Wolbórki”, którą napisał pod kierunkiem prof. Jana Dylika. Pod koniec studiów odbył także szkolenie w Studium Wojskowym, po którym otrzymał stopień chorążego. 12.11.1955 r. został przeniesiony do rezerwy. Powoływany następnie w ramach szkoleń dla rezerwistów, zakończył służbę wojskową w stopniu oficerskim porucznika.

Wkrótce po ukończeniu studiów, 1.12.1955 r. został zatrudniony w Uniwersytecie Łódzkim, gdzie pracował aż do przejścia na emeryturę 30.09.1999 r., a więc blisko 44 lata. Przed doktoratem zajmował kolejno stanowiska: laboranta w Katedrze Geologii Instytutu Geografii (do 30.09.1956), asystenta technicznego (od 1.10.1956 do 30.09.1963), asystenta dydaktycznego (od 1.10.1963 do 30.09.1965) oraz starszego asystenta (od 1.10.1965 do 30.09.1971). W maju 1971 r. obronił pracę doktorską na temat „Geneza i pozycja stratygraficzna struktur peryglacialnych w środkowej Polsce”. Jej promotorem był prof. Jan Dylík. 1.10.1971 r. został awansowany na stanowisko adiunkta w Zakładzie Geomorfologii i Paleogeografii Czwartorzędu, a po reorganizacji w 1982 r. – w Zakładzie Geomorfologii UŁ. Od 1.10.1996 r. do emerytury pracował na stanowisku starszego wykładowcy.

Efektom pracy badawczej dr. Jana S. Goździka jest sto kilkadziesiąt prac naukowych, pośród których są artykuły naukowe opublikowane samodzielnie i we współautorstwie – część z nich w najbardziej renomowanych czasopismach zagranicznych i polskich indeksowanych w bazach Web of Science i Scopus, monografie, rozdziały monografii, doniesienia i artykuły w przewodnikach zjazdowych oraz recenzje i inne prace. Aktywność naukowa Kandydata nie zakończyła się wraz z przejściem na emeryturę, prace naukowe powstają nadal systematycznie. Obecnie przygotowuje we współautorstwie artykuł naukowy na temat genezy diapirowych struktur deforma-

Fot. 1. Jan S. Goździk (fot. E. Papińska, 2006)

cyjnych powstałych w dużej formie kemowej w rejonie kopalni Bełchatów oraz rozdział w monografii popularnonaukowej *Landscapes and Landforms of Poland* na temat roli elementów peryglacialnych w kształtowaniu krajobrazu środkowej Polski.

Zainteresowania badawcze dr. Jana S. Goździka przez większą część ponad sześciu dekad aktywności naukowej skupiały się głównie na zagadnieniach peryglacialnych. Kamieniem milowym Jego dorobku jest monografia *Geneza i pozycja stratygraficzna struktur peryglacialnych w środkowej Polsce*, wydana drukiem w 1973 r., zawierająca usystematyzowaną wiedzę na temat struktur szczylinowych kontrakcji termicznej i inwolucji powstałych w warunkach peryglacialnych na obszarach występowania plejstocenijskiej zmarzliny wieloletniej. Podstawą tego dzieła było staranne udokumentowanie kilku tysięcy struktur peryglacialnych w szeroko rozumianym regionie łódzkim. Jest to praca o zasięgu międzynarodowym, cytowana w poczytnych artykułach i monografiach (np. French 2007, *The Periglacial Environment*). Kontynuacją tego nurtu badawczego są m.in. artykuły:

– *Ice wedges: Growth, thaw transformation, and palaeoenvironmental significance* – napisany wspólnie z wybitnym badaczem zjawisk peryglacialnych D.G. Harrym (*Journal of Quaternary Science*, 1988, 23 (1): 39–55).

- *Sand veins and wedges in cold aeolian environments* – napisany wspólnie z J.B. Murtonem i P. Worsleyem (Quaternary Science Reviews, 2000, 19: 899–922).

Prace te i ich cytowania świadczą o międzynarodowym znaczeniu opisywanej części dorobku dr. Jana S. Goździka.

Wiele miejsca w badaniach Jubilata zajmują procesy i formy eoliczne. Szczególnie istotne osiągnięcia odnotował w zakresie poznania tarczowych pokryw eolicznych z pełni vistulianu i późnego vistulianu, a także w studiach przestrzennych prawidłowości rozmieszczenia form wdmowych w środkowej części tzw. Europejskiego Pasa Piaszczystego w ujęciu Koster (1988). Badania te wykazały m.in. podobieństwo do procesów współcześnie działających na pustyniach mrozowych Antarktydy.

Szereg prac dr. Jana S. Goździka, napisanych często w ramach współpracy specjalistów reprezentujących różne dziedziny nauki, różne ośrodki i kraje, dotyczy rekonstrukcji zdarzeń paleogeograficznych zarówno z okresów zimnych plejstocenu, szczególnie vistulianu, lecz także okresów ciepłych – interglacjałów ferdynandowskiego, mazowieckiego, eemskiego i holocenińskiego oraz ociepleń mniejszej rangi, np. interstadiałów w obrębie różnych stadiów izotopowo-tlenowych. Ważne miejsce w prezentowanym dorobku zajmują prace dotyczące rozwoju sedymentacji w środowisku: rzeczonym, jeziornym, stokowym, glacialnym oraz krasowym. Zajmował się także procesami współczesnymi, np. dynamiką procesów eolicznych w rejonie kopalni Bełchatów oraz procesami antropogenicznymi w środkowej Polsce.

Należy także odnotować imponujący wkład Jubilata w zakresie metodologii geografii i dyscyplin pokrewnych, udokumentowany pracami dotyczącymi m.in.: podejścia systemowego w geografii, zasad polskiej klasyfikacji, terminologii i nomenklatury czwartorzędu, istoty krajobrazu, różnych metod rekonstrukcji procesów i cech kopalnych środowisk (np. na podstawie morfologii ziarn kwarcowych), a także publikacjami prezentującymi problemy związane z dydaktyką uniwersytecką. W dorobku znajdujemy ponadto prace dotyczące biografii Jego Nauczycieli i współpracowników.

Jego prace ukazywały się w języku polskim, angielskim, francuskim i rosyjskim. Ważniejsze publikacje, nawet jeśli były napisane po polsku, np. monografia z 1973 r. w Acta Geographica Lodziensia, mają dołączone obszerne streszczenia w języku angielskim. To sprawia – oprócz ich wartości merytorycznej – że cieszą się od lat dużym zainteresowaniem badaczy nie tylko z Polski, ale także z innych krajów, co można stwierdzić w wielu bazach naukowych. W bazie Scopus liczba odnotowanych tam cytowań prac Kandydata przekracza 500, zaś index Hirscha wynosi obecnie 12.

W opiniach dawnych przełożonych Jubilata (prof. Anna Dylkowa, prof. Zbigniew Klajnert) podkreślano, że jest utalentowanym pracownikiem naukowym, obdarzonym w wysokim stopniu rozwiniętą umiejętnością dostrzegania nowych problemów naukowych, posiadającym jednocześnie zamiłowanie do pracy dydaktycznej, wykonującym swoje obowiązki z niezwykłą sumiennością. Prowadzone przez Niego zajęcia odznaczały się wysokimi wartościami poznawczymi oraz jasnością wykładu, co mogę także jako dawny student Jubilata potwierdzić. Na przykład wykład z historii i metodologii geografii spełniał ważną rolę w kształceniu samodzielności myślenia studentów, a ćwiczenia terenowe uczyły wnikliwego obserwowania przyrody nieożywionej. Bardzo dobrze wywiązywał się z obowiązków opieki nad pracami dyplomowymi. Ambitni studenci mogli liczyć na wyjątkowo wnikliwe i cenne uwagi oraz inspirujące dyskusje, a niektóre z powstałych prac dyplomowych lub ich części ukazały się drukiem. Spośród dyplomantów kilka osób poszło drogą naukową i obroniło później doktoraty (m.in. dr Elżbieta Papińska, dr Lucyna Wachocka-Kotkowska, dr Arkadiusz Jaksa, dr Marcin Krystek).

Dr Jan S. Goździk uczestniczył w pracach prestiżowych międzynarodowych i krajowych komitetów naukowych, warta podkreślenia jest Jego aktywność w komitetach Międzynarodowej Unii Geograficznej koordynujących badania peryglacialne (Komitet Koordynacyjny Badań Peryglacialnych, Komisja „Frost Action Environment”, Międzynarodowa Komisja Znaczenia Zjawisk Peryglacialnych) oraz wieloletnie członkostwo Komitetu Badań

Fot. 2. J.S. Goździk w trakcie dyskusji konferencyjnych z K. Turkowską (fot. E. Papińska, 2006)

Fot. 3. J.S. Goździk z P. Czubłą w okrywce na Stokach w Łodzi (fot. O. Czubła, 2012)

Czwartorzędu PAN. Sprawował także funkcje w różnych gremiach uczelnianych, np. w Radzie Bibliotecznej w Instytucie Geografii, w radach programowych zajmujących się reformami studiów geograficznych i in.

Bogata działalność międzynarodowa Kandydata obejmuje uczestnictwo w stażach, zjazdach naukowych, a także w postaci współpracy indywidualnej z wybitnymi badaczami z różnych krajów. Spośród odbytych staży należy odnotować 7-miesięczny staż naukowy w Instytucie Geografii Fizycznej w Amsterdamie. Systematycznie brał udział w rozmaitych zjazdach, kongresach, konferencjach i sympozjach naukowych, a niektóre z nich współorganizował. Ze szczególnie ważnych wydarzeń tego typu należy wymienić: Międzynarodową Konferencję Zmarzlinoznawstwa na Syberii (1973), Sympozjum Komitetu Koordynacyjnego Badań Peryglacjalnych Międzynarodowej Unii Geograficznej w Aberystwyth (Wlk. Brytania, 1975) i w Liege (Belgia, 1976), Międzynarodowy Kongres Geograficzny w Moskwie (1976), XII Międzynarodowy Kongres INQUA w Ottawie (1987), XIV Międzynarodowy Kongres INQUA w Berlinie (1995) oraz Sympozjum "Periglacial environments in relation to climatic changes", które miało miejsce w Holandii i Belgii (1991).

W uznaniu zasług w różnych sferach aktywności naukowo-dydaktycznej dr Jan Goździk był uhonorowany m.in. nagrodą naukową III stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w 1972 r. za monografię *Geneza i pozycja stratygraficzna struktur peryglacjalnych w Środkowej Polsce*, Złotą Odznaką UŁ w 1975 r., Złotym Krzyżem Zasługi w 1985 r., Medalem UŁ „W Służbie Społeczeństwu i Nauce” w 1995 r. oraz kilkakrotnie nagrodami naukowymi Rektora UŁ – zarówno indywidualnymi, jak i nagrodą zespołową. Był wyróżniany także nagrodami specjalnymi i dodatkami specjalnymi za pracę dydaktyczną i dydak-

Fot. 4. J.S. Goździk z H.M. Frenchem (Uniwersytet w Ottawie) w przerwie badań terenowych w kopalni Bełchatów (fot. Z. Rdzany, 1986)

tyczno-organizacyjną. Również Związek Nauczycielstwa Polskiego docenił jego działalność społeczną przyznając Mu Złotą Odznakę ZNP w 1980 r.

Opisane owoce pracy dr. Jana S. Goździka, powstałe w czasie Jego zatrudnienia w Uniwersytecie Łódzkim, a także w późniejszych latach, w szczególności bogate osiągnięcia naukowe, które znajdują uznanie w kraju i za granicą, stały się podstawą uhonorowania aktem odnowienia doktoratu po 50 latach od jego uzyskania na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego. Decyzja została podjęta przez Senat UŁ na posiedzeniu 26 kwietnia 2021 r., o czym komunikuje autor tekstu, obdarzony w tym przewodzie doktorskim zaszczytną funkcją promotora.